

System kredytu społecznego a Wielki Reset

Karol Dobrzeński

System kredytu społecznego tłumaczy się jako system zaufania społecznego lub system wiarygodności społecznej. W takim systemie, oprócz standardowych parametrów, takich jak dochód czy historia kredytowa, brana by była także pod uwagę ocena społeczna danej osoby, czyli np. jej poziom zaangażowania w działania na rzecz społeczności lokalnej, włączenie w różnego rodzaju aktywności czy dbałość o środowisko.

System Kredytu Społecznego Clifforda H. Douglasa uznawany jest za całościową propozycję ekonomiczną, która zapewnia bezpieczeństwo ekonomiczne każdemu żyjącemu na świecie człowiekowi. „Przez wiele lat ekonomia ortodoksyjna uznawała go za fikcję ekonomiczną albo w ogóle nie mówiono na ten temat. Jednak wiele propozycji, idei i pomysłów, które w chwili ich powstania wydają się absurdalne, utopijne i niemożliwe nigdy do zrealizowania, staje się właściwym rozwiązaniem, kiedy nadchodzi ich czas” (J. Lewicki, *Bezpieczeństwo ekonomiczne*).

„Wielki reset” to koncepcja postulująca gruntowną zmianę systemu gospodarczego i społecznego, która miałaby na celu przeciwdziałanie narastającym problemom takim jak zmiany klimatyczne, nierówności społeczne, czy kryzysy finansowe. W ramach tej koncepcji proponuje się m.in. przyspieszenie transformacji energetycznej, promowanie bardziej zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz reformy systemów podatkowych i finansowych.

System kredytu społecznego stanowi inicjatywę rządu, która ma na celu ustanowienie krajowego systemu reputacji, który przydzieliłby każdemu obywatelowi punkty na podstawie ich zachowania i postępowania w różnych aspektach życia. Ten system ma na celu promowanie dobrego zachowania i karanie złego zachowania poprzez wpływanie na dostęp do pewnych usług i możliwości w oparciu o wynik punktowy w systemie kredytu społecznego.

Wprowadzenie systemu kredytu społecznego może stanowić jeden z elementów wprowadzania „Wielkiego resetu”, ponieważ zmiana kryteriów udzielania kredytów sprzyja bardziej zrównoważonemu i społecznie odpowiedzialnemu rozwojowi. Jednakże oba te pojęcia to wciąż jedynie koncepcje, a ich ewentualne wprowadzenie wymagałoby szerokiej debaty społecznej i politycznej oraz dokładnej analizy konsekwencji.

Najbardziej rozwinięty system kredytu społecznego funkcjonuje na terenie Chińskiej Republiki Ludowej.

Aktualnie w eksperymentuje się tak z wieloma różnymi formami SCS, publicznymi i prywatnymi, w szczególności w postaci tworzenia tzw. białych i czarnych list podmiotów. Funkcjonujący SCS koncentruje się głównie na przedsiębiorstwach i jest bardzo fragmentaryczny, wbrew powszechnym błędnym przekonaniom, że jest on skupiony na jednostkach i jest systemem scentralizowanym¹.

¹Daum, Jeremy (8 October 2021). "Far From a Panopticon, Social Credit Focuses on Legal Violations". China

System kredytu społecznego zbiera informacje o osobach z różnych źródeł, w tym z agencji rządowych, prywatnych firm i innych organizacji. System następnie wykorzystuje algorytmy do analizy tych danych i generuje wynik punktowy, który odzwierciedla punkty kredytowe osoby w systemie kredytu społecznego. Wynik punktowy jest oparty na różnych czynnikach, takich jak historia finansowa, rejestr karny, aktywność w mediach społecznościowych i inne aspekty zachowania.

Pierwsze oficjalne informacje na temat SCS pochodzą z 2007 r., kiedy Generalne Biuro Rady Państwa zwróciło się do wszystkich instytucji rządowych oraz władz prowincji z opinią na temat budowy SCS. W 2014 wydano rządowy dokument, przedstawiający czym jest SCS oraz prezentujący proces jego wdrażania na lata 2014–2020.

Potoczne wyobrażenie nt. chińskiego SCS ukształtowało się w oparciu o pierwsze założenia przyjmowane przez władze w początku XXI wieku. Zakładano wówczas, że powstanie projekt nieporównywalny z jakimkolwiek przedsięwzięciem socjotechnicznym realizowanym w historii, oparty na algorytmicznych technologiach Big Data i wykraczającym poza granice państwowe ChRL.

Jeszcze w 2014 r. władze ogłosiły, że rozpoczynają strategiczne prace nad systemem pozwalającym na monitoring, ocenę i zarządzanie zachowaniem ludzi, przedsiębiorstw i innych organizacji. Deklaracja ta zawierała listę fundamentalnych celów programu, akcentując przede wszystkim wspieranie: spójności społecznej oraz zaufania społecznego w zakresie wymiaru sprawiedliwości, spójności zarządzania i kierowania państwem, szczerości w handlu.

System miał stać się największym projektem socjologicznym ludzkości integrować szereg elementów codziennego funkcjonowania: podstawowe czynności życiowe, organizację opieki zdrowotnej, kontakty obywateli z administracją po możliwość uzyskania mieszkania. Docelowo blisko półtora miliarda Chińczyków miało zostać przedmiotem bieżącej oceny mechanizmów składowych systemu. Rozpoczęto też wówczas prace nad wprowadzeniem systemu bazującego na połączeniu tradycyjnych źródeł informacji finansowych, kryminalnych i rządowych ze źródłami cyfrowymi, pozwalającymi na zbieranie informacji o obywatelach przez Internet.

Obecnie w Chinach funkcjonuje wiele systemów zaufania społecznego, wśród których można wyróżnić następujące typy:

- System wiarygodności biznesowej – czarna lista dla zdyskredytowanych organizacji biznesowych regulowany przez finansowy system oceny kredytowej Ludowego Banku Chin oraz system komercyjnej oceny kredytowej
- Rządowy system wiarygodności – przeznaczony do urzędników i instytucji rządowych.
- System wiarygodności społecznej – czarna lista dla osób zdyskredytowanych, ściśle powiązany z chińskimi systemami masowej inwigilacji

– Sądowy system wiarygodności społecznej – czarna lista osób zdyskredytowanych, regulowana przez Najwyższy Sąd Ludowy.

Nie istnieje ujednolicona, liczbowa ocena kredytowa dla firm lub osób fizycznych, raczej platformy krajowe i lokalne stosują różne systemy oceny. Ze względu na różnice w różnych programach pilotażowych oraz fragmentaryczną strukturę systemu, informacje dotyczące mechanizmu punktacji są często sprzeczne.

Na aktualnie funkcjonującyw Chinach SCS składają się trzy powiązane elementy: [1] ogólnochiński system „czarnych list”; [2] system lokalnych rankingów społecznych uruchomiony na zasadach pilotażu w wybranych chińskich miastach; oraz [3] rankingi wiarygodności tworzone przez instytucje finansowe

Krytyka powstającego w Chinach Social Credit System, jaka pojawiła się w państwach zachodnich, dotyczy głównie problemu praw człowieka, masowej inwigilacji i ingerencji rządu w prywatne życie obywateli. Podmioty gospodarcze spoza Chin narażone są na ryzyko narzucania im przez rząd chiński propagandowych standardów narracyjnych, bez akceptacji których wchodzenie w bliższe relacje ekonomiczne z podmiotami chińskimi będzie utrudnione albo niemożliwe.

W Europie, w odróżnieniu od Chin, systemy kredytu społecznego rozwijają się znacznie wolniej. Jednym z takich projektów pilotażowych jest ten realizowany od 2022 roku w Bolonii, który umożliwia obywatelom gromadzenie punktów za pozytywnie oceniane zachowania, takie jak segregacja odpadów czy korzystanie z transportu publicznego. Punkty można wymienić na nagrody, co przypomina system gromadzenia punktów w supermarketach. Władze miasta wprowadziły "inteligentny portfel obywatelski", w którym gromadzone są cyfrowe punkty. Podobne programy nagradzające mieszkańców za pozytywnie oceniane zachowanie istnieją także w niektórych miastach w USA i w Europie, ale nie są tak rozbudowane jak w Chinach. W systemie kredytu społecznego obywatele zostają oceniani na podstawie swojego zachowania i zaangażowania w życie społeczne. Ci, którzy dostosowują się do zaleceń władz i zachowują się wzorowo, otrzymują punkty, które można wymienić na nagrody. Jednakże, istnieją obawy związane z naruszeniem prywatności i wolności obywatelskich, oraz z możliwością wykorzystania systemu do tłumienia opozycji i karania jednostek, które wyrażają odmienne poglądy lub podejmują działania niezatwierdzone przez rząd. Zwolennicy systemu uważają, że może on pomóc w poprawie zaufania społecznego i promować postępowanie obywatelskie, a także że jest konieczny do utrzymania stabilności społecznej w szybko zmieniającym się społeczeństwie. Obecnie, system kredytu społecznego jest wdrażany, a jego pełen wpływ i konsekwencje są jeszcze nieznanne.

System kredytu społecznego może być postrzegany jako narzędzie do wprowadzenia zmian w

zachowaniach i postawach ludzi, co może być zgodne z ideą Wielkiego Resetu, który zakłada przededefiniowanie kierunku i sposobu funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa.

Jednakże, zastosowanie systemu kredytu społecznego w celu realizacji Wielkiego Resetu musi być bardzo ostrożnie przemyślane i uważane, ze względu na wiele potencjalnych zagrożeń i ryzyk związanych z tym systemem, takich jak naruszenie prywatności i wolności obywatelskich, a także możliwość nadużyć i korupcji. Ponadto, Wielki Reset zakłada zmiany na poziomie globalnym, a system kredytu społecznego jest narzędziem stosowanym na poziomie lokalnym lub krajowym, co może stanowić problem przy próbie zastosowania go w szerszym kontekście.

Bibliografia

- Bartoszewicz, M., Chiński System Zaufania Społecznego, *Przegląd Geopolityczny*, 32, 2020, s. 58-67
- Chorzempa, M., Triolo, P., Sacks S., 2018, *China's Social Credit System: A Mark of Progress or Threat to Privacy?*, Peterson Institute for International Economics. Policy Brief.
- Daum, Jeremy (8 October 2021). "Far From a Panopticon, Social Credit Focuses on Legal Violations". *China Brief*. 21 (19).
- Ohlberg, M., Ahmed, S., Lang, B., 2017, *Central planning, localexperiments. The complex implementation of China's Social Credit System*, Mercator Institute for China Studies, Berlin
- Sithigh, D.M., Siems, M., 2019, *The Chinese social credit system: A model for other countries?*, European University Institute Working Papers, LAW 1/2019, Badia Fiesolana
- T. Wójtowicz, Social Credit System w Chińskiej Republice Ludowej, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2020, vol. 14, nr 2, s.